

هنگاو نوکانی ئامریکا له عراق: پد اچوونو و به ق ناغک ”له“ ها و پیمانی

د. زوبیر سوو، دکترا له زانست سیاسیی کان و پویندی
همیمی کان

بیست سا له موبه ر پویندی کانئامریکا و عراق پویندی و
واتهک بوو، که هه رشی کرد س ر خاکی و واتهکی دیکه و ژمه کای
وو خاند و س رله نوو ژمه کی تری دروست کردوو، که به هه موو
پویندی کان چاو و وان ده کرا ئه و ژمه نوو پیمانی ها و پیمانی گرنگی
ئامریکا بهت؛ تا ئاستهک بهت جگر ووی ها و پیمانی کانئامریکا
ئامریکا له ناوچه کدها. به پچه وانوو ئه و ژمه نوو پیمانی دروست کرا،
نهک نه بوو ها و پیمانی ئامریکا، به کوو دواتر له ئامریکا شیاخی
بوو؛ نه نانه له سه رته تای ۲۰۲۰ دا پهرله مانی عراق به زیند (که
زیاتر شیعه کان بوون) داوای ده رکردنی هه زه کانی ئامریکا یان له
عراقدا کرد. هه رچه نده ئامریکا دواتر به پیمانی و تنهک له
که تاییی ۲۰۱۱ عراقی به ج هه شت و دایه دهستی عراقییه کان، یان
وردتر به پیمانی، دهستی شیعه کان و کورد. دواتر زه ری نه برد، دیسان
ئامریکییه کان به پیمانی گه انوو عراق به ووبه ووبوونووای داعش؛
به جهرهک گه ر ئامریکا نه بوایه ئه سته م بوو ده سه ماتی شیعه کان
به رده وام بهت. که چی ئه ستایشی له گه دها بهت به سه دریه کان، فه تح و
عسائب و ده و ته یاسا، که له ئه ستادا نوخبه ی حوکه مانی شیعه ن، ده
به مانه ووی ئامریکان.

مانگهک له موبه ر (۷/۸/۲۰۲۳) له ئاستهکی به زدا، هه ر یه که له
سه رکردی کانی و زه ته ی به رگری ئامریکا و عراق له پهنه گان که
بوونوو به دیاریکردنی سه وشت و ئاستی ها و کاریکردنی سه رته یی
نه وان هه ر دوو وهات، به م ئه م جار له چوارچه ووی شه ی داعش نا،
به کوو له چوارچه ووی ها و پیمانییه کی تر له دواي داعش که ئه رکی و
ما فه کانی هه ر دوو لا وونتر بکاته و. له م سه نگه یه و، ده که ئامریکا
به دواي فه م کی تری و تنه و تنی سه رته ییدا بگه ته، که ئه رکی
زیاتر به خاته ئه سته ی عراق؛ هه روه ها وونتر له گه عراق قسه بکن.
و تنه کی له و جهره ییش به ئه گه ری زه روه واته گوشاری زه رتر
له سه ر عراق که خه یان له ئه ران و میلیشیاکانی به دوور بگرن.

ئەمريکا مليونان دوللار لىق عىراق سىرف كىردوۋ؛ پى ناچەت وا بىئاسانى بى ئىران و مىلىشياكانى بىچ بىبىت، بى تايبەت كى لىم دوايىيىدا ھەر يىكك لى چىن و ۋوسىيا خىرىكك بىبىسى بىرچاۋ لى عىراقدا دىگىرن؛ بى جىركك كى عىراق نىيۋىراۋ لى لى نىگىرى خى بى ئىكرائىنا دىربىت.

كارىگىرتىن مىكانىزمى ئەمريكا كى بتوانەت گوشار بخاتى سىر عىراق، پىيۋىستى بىبارى دارايىيىۋ؛ واتا بى دىلار و دىنار، ھىروھى پاندنى سزى دارايى لىسەر بانك و كىسايىتەيىكانى نىزىك لى ئىران. ئىستا شىعەكان لى ھىر كاتەك زىاتر ھىست بى و مەترسىيە ئىمريكا دىكەن. ئەمريكا لىۋ تى گىشتوۋ كى ئىركى شىي داغىش خىرىكك كى تاى دىت؛ لىم سىنگىيۋ ئىمريكا دىيۋىت [جوارچىۋىيىكى سىراتىزى بى ھىماھىنگى](#) لىگى عىراقدا ھىبەت لى دوى داغىش. سىرەي بوونى كىكەوتنى سىراتىزى لى نىوان عىراق و ئەمريكا، بىم لىگى ئىۋىشدا تا ئىستايىش ناتوانىن بىبىن كى عىراق و ئەمريكا ھاپپىمانن، يان عىراق دىستى ئەمريكا يى؛ بى نمونى ھاشىۋى و ھاتانى كىنداۋ. تىنانەت پىيۋىندىيى عىراق و ئەمريكا و كى پىيۋىندىيى توركىيا و ئەمريكاش نىيى؛ عىراق بى تايبەت لى ئاستى دىسەتات و نوخبىيى سىياسى، زىاتر لى و ھاتەكى دىز ئەمريكاي و كى ئىران يان سوورىا دىچەت، نىك ھاپپىمانەكى سىراتىزى ئەمريكا. دوى بىست سا لى ۋوخاندنى ئىمى بىعس، ئىستا ئەمريكا نايىۋىت عىراق بى ئىم نوخبىيى و ئىرانىيىكان جى بىبىت. ئەمريكىيىكان ئىگەر لى بىناتنانىۋى و دروستكىردنىۋى عىراقى دوى بىعسىش سىركىۋوتوۋ نىبوۋىن، بىم حسابى ئىۋىيان كىردوۋ كى مىكانىزمى كىنتەبىيى نوخبىيى سىياسى و حكومەت تىيان لىدەستدا بىت. داىشتنىۋى سىياسەتى نوۋى ئەمريكا لى عىراق، دىكرەت بى ھىكارى كىمەك فاكتر بىت، كى ھىندەكىيان خىرىكك ئامازەكانىيان دىردەكەن.

دىپلەماسىيە تەكى ۋىستاۋ، دانوستانەندەكى بىئىنجام

ۋىك دىبارە دانوستانەندەكى ئىران و ئەمريكا (5 + ۱) لىبارى بىرنامە ئىتەمىيى ئىرانىۋى ھىچ ئىنجامەكى نىبوۋى؛ لىم سىنگىيۋى پى دىچەت واشنتەن ھىۋى بەدات دىسەتاتى لىدان و ھىشەكەردن لى ئىران بىبىتەۋى، لى بوارەكانى ھىشە ئىتەمى، چەك و مىلىشياكان و پاپەشتىيى دارايىيى گروۋپە نادەۋىتەيىكان، ھىروھى تىوانى دروستكىردنى بىرەبىست بى بازىرگانى و گواستەۋى لى ئاۋىكانى كىنداۋ و گىروۋى ھورمىزدا. ھىرچەندە ئاسان نىيى بى ئەمريكا ئىمە بىكات، بىم ئىگەر سىر بىگىرەت، گورزەكى كارىگەر دىبەت لى ھىز و

کاریگری ئیران له ناوچهکدا.

چه نتهیی مامه کردن له گه ئه می ئه سدا

یه که کی تر له و پرسانهی که پانه نری دا شتنه وای ستراتیژی ئه مریکایه له عهراق، په یوسته به پرسی سووریا، سووریا و عهراق وک خای به هزی ئه ران له ناوچهکدا. به تایبته ئه ههاتی فواته به شهکه له ستراتیژی دره خایه نی ئه مریکا، که ئامانجه دروستکردنی درزه له نهوان هاوپه یمانیه ناوچه ییه تازم په گه یشتوو کانی ناوچهکدا. ئه م سیاسه ته واده که ئه مریکا بتوانه یاریزانه هه ره مییه سه ره کیه کانی ناوچه که بکاته ئامانج، نه که ته نیا په کسیه کانیان (میلیشیا کانی تورکیا و ئه ران). ئامانجه ئه مریکا ئه ویه که په یامه که بگه یه نه ته یاریزانه کانی گه پانی سووریا (به تایبته ئه ران و ووسیا) که ئه تکرده وای واشنتن له هه ره گه انکارییه کی مه دانی به ئاسانه به یان دهسته به رانه.

له م چوارچه و به دا، ئه و له کته گه یشتانهی که له سه ره مه زی گه توگه ی لایه نه کانه (ووسیا، تورکیا، ئه ران، سووریا) ووه ده دن، ئه تکرده وای په ئه زی خه به و به ریه کورده؛ ئه مه یش به و مانا یه یه که په ئه یه کی تر هه یه، که له نهوان ئه م لایه نانه دا که ده نگیه له سه ره و ره گیراوه، که ئه ننگه ئامانجه سه ره تاییه کانیان له ده رکردنی هه زه کورده یه کانه له ناوچه کانی مه نه ج و ته له ده ربه که و ته. هه ره چه نده ئه داره ی ئه مریکا گرنجه به و ناوچانه ناداته، به م هه سته به مه ترسیه کانی ئه و به که و ته چوارچه ییه کردوه، که کاریگری له سه ره ناوچه کانی ئه هه هه ته. ئه مه یش وای کرد ئه م هه زانه خه یان ئاماده بکه به گه اننه و به ئه و بنکه و خه لانه ی چوار سه له مه و به ره له [ناوچه کانی عه بن عیسا و سه ره کانی](#) و "عه بن ئه له ره ب" له لاده کانی باکووری ئه چه یان کردبوو. هه ره به یه له ناوچه استی مانجه ئا بده هه زه کانی ئه مریکا له نه زیک که گه نه و ته و گازییه کانی نه زیک ده ره زه ره کرانه ئامانجه. [فه کس نیوز](#) [ده هه ته](#)، "ماوه یه که ئه گه ری هه که شانه شه له نهوان سوپای ئه مریکا و کوتله شه عه کانه له سووریا زه ره". نیویورک تایمز ئامازه به و ده کاته، که په ره سه نده مملانه کانه له باکووری ئه هه هه ته سووریا له نهوان ئه مریکا و ئه ران، ئه سته مه ترسیده رینه.

ئه ران، [ئه می ئه سده و تورکیا یش](#) که سه ره کیانه هه یه له و گه زیبانهی که ئه سته له که ره کوک و ده ره زه رده هه یه، به مه به سته گوشارخسته سه ره هه زه کانی ئه مریکا له ناوچهکدا. له ئه زاوای

کوردستان له ځانگړي هانداني څخه سوننيي کانونو د پانډولت له دژي هزرگاني سووريي ديموکرات بکاريان بنن؛ له کورکوکيش ديسان له ځانگړي عرربي شيعه و سونن و تورکمان، هېڅ بېتې به هاوکاري ميليشياکاني حشدي شيعي؛ ئم جگ له څاماد کردن به لډان له هزرگوردیې ئې پزيسیې نکانی ټهههاتی کوردستان له عراق، ک ئميش له ئان و ساتدایې. هېڅ بېتې ئم سياسه تې پاپشتی تورکيا و عراق و ووسياشي له گډدایې؛ به و پيښی ئوان بوونی ئمريکا له سووريا و عراقيش زياتر له ځانگړي کوردو د بينن، چونک هزرگاني تر (عرب، به شيعه و سونن و) ه موويان لينکې ه رميميان هېم ک ئاراسته د کرښ، جگ له کورد ک ئو لينک ه رميميان نيې؛ ئگړ هېشبته ه ميش له ناچاري و کاتيې و، جگړي متمان نيې.

هېکشانې هژموني چين و ووسيا له عراق و ناوچې کدا

پرسکي تر سه بارته به څخه کڅستندوی ئمريکيې کان له عراقدا، دکرې پيوست بته به تښه نکردي هژموني ووسيا و چين له عراق. پيو نديې کاني نوان پککين و بډغا له سردمی عادل عېدولمهدی، سدرکو زيراني پشوي عراق، له سالی 2019 [گڼشې زېري کرد](#). ئستا عراق به چين، سپيم گورترين ه نارد کاری نوتې. هرچي تايبته به ووسياش ئوا به دواي ئو شو ناندادا دگډه ئمريکيې کان تيدا چقيون. به جگ له و پيو نديې به هزي ووسيا و ئران، هاوکاري ووسيا د بته له عراقدا؛ به تايبته ووسې کان له ځانگړي کمپانیاکاني سنډفت و گازپم و لوک ئيل، له هریمی کوردستان و عراقن.

به گوډرې [سارچاوبېک](#)، کمپانيای لوک ئيل له کډانگړي کاني عراق ماوې چنډ هفتی ابردودا به ره مه نانی له ۴۰۰ ه هزار بريميل و به نزيکې ۴۸۰ ه هزار بريميل له ټټکدا زياد کردوې؛ به جرېک که دتوانرته له ماوې تنيا چنډ هفتي کېدا، بزر بکرته و به سرووی 600 ه هزار بريميل له ټټکدا. ” هېڅ بېتې ” به ټټکوتنی ئران و سعوديا، دوا به له هنگاو کاني ووسيا له گډه چين به دستگرتن به سدر ناوچې که [ټټههاتی ناوې است] نزيک د بته و. ” ” عراق کې يکگرتوو ستوونې کې سدر کېي له م پلانې ووسيا دا؛ به و پيښی هرسه و مات پکې و [عراق، ئران و سعوديا] دې ټټههاتی ناوې استن و دې ي دگي نوت و گزي جيهانن؛ به ي کنته کردنی عراق، سوود کې گورې جي پليتيکي به ووسيا هېم. کمپانيای لوک ئيلي ووسې، لانی کم ۸ مليار دلاری ئمريکي له پرې پدانی کډانگړي ټټاواي قونن- ۲ څرخ کردوې. ووسيا

هنگاو د نیت به ئووی د ستکی با ای له به ره مه نانی نوتی عراقدا هه بت. کنگی ژاوی قون - ۲، ی دگی نوت ککی نزیک ی ۱۳ ملیار بهرمیل د بت.

ئ نجام

پ یو ندی کانی عراق و ئمریکا ئو ندی و اب ستی بهر ژو و ندی ئمریکا و ئران، ئو ندی پ یو ست نین به بهر ژو و ندی ئمریکا و عراق و. سیاس ت کانی ئمریکا له عراق و ناوچ کدا تووشی بهر به ست و گوشاری زه ر بوو توو؛ به جرک ئمریکا هه ست د کات که بهر و لاوازی د وات. له م س نگی یو و پ داچوون و و دا شتن و وی ستراتیژیان له عراقدا له پشین ی کار کانیان؛ به جرک هه ندک جار ئمریکا و هه ست د کات به پشتگیری کردن له حکومت ککی سوودانی، ئمریکا پشتگیری ملیشیاکانی نزیک له ئران د کات. شوی داعش خریک به کتا دت، به نام هه زکی تری دژ به ئمریکا ژ به به هه زتر و م ترسیدارتر د بت له س بهر ژو و ندی کانی ئمریکا له ناوچ کدا، که ئران و ملیشیا پر کسبی کانی ئران، که تو اووی حکومت و دام زراو و سیاسی و یاسایی کانی د و تیایان له بهر د ست. له م گ ش یو و ئمریکا د ی و و ت اشکاو ان تر له گ عراق قس بکات و، هه گشتیی کانی سیاس تی خیان به د ابه ژت؛ به جرک کنگ ن دات کشان و یان س رقا بوونی ئمریکا به شوینی تر، ببت د ر ف ت ک به ن یارانی ئمریکا، به تایب تیش ئران و ووسیا و چین که به ن س ر میراتی د ابه شکراوی ئمریکا. له م پ داچوون و وی یی ئمریکا، ت نیا عراق ناگر ت و به کوو جمو ک کانی ئمریکا له سووریا و ک ندا و دژ به ئرانیش دگر ت و. له م س نگی یو و دوور نیی له پش سای نو دا ئمریکا کردار و پ رچ کرداری زیاتری به ج ب ج کردنی له م ستراتیژی هه بت که وونتر بت له جارن. ی ک که له و ئگ ران یش دوو باره پ نا بردن به به کاره نانی کارتی سونن کان له دژی ئران و ژمی ئس د له سووریا و عراقدا.